

HISTORIE ÚSTAVU STRUKTURY A MECHANIKY HORNIN

Tichým svědkem bohaté historie Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR, v. v. i., je rozsáhlý a z části památkově chráněný areál ústavu na [Rokosce](#) (Praha 8 – Libeň), jehož základní silueta zůstala do dnešních dnů jen velmi málo pozměněná.

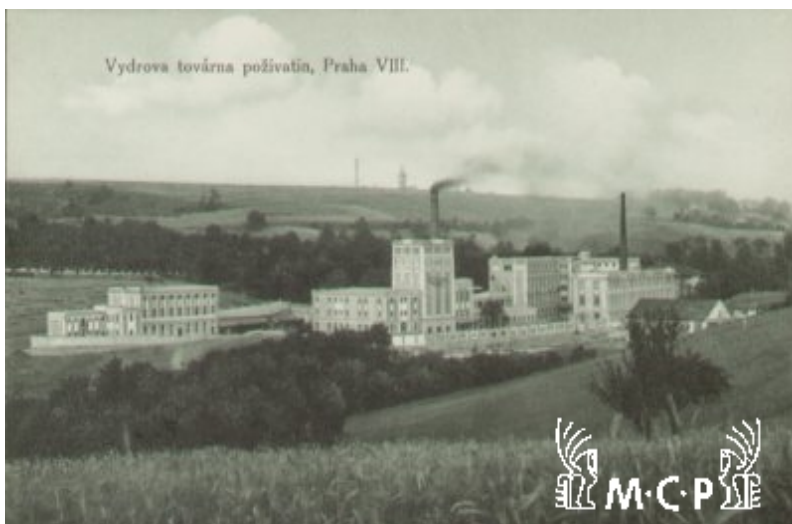
Akademická historie **Ústavu struktury a mechaniky hornin** Akademie věd České republiky se datuje od 1. ledna 1958 založením **Hornického ústavu ČSAV** (1958–1979), který vznikl jako pracoviště základního výzkumu v oblasti báňských věd.

Vývoj Hornického ústavu může být sledován až do roku **1927**, kdy byl založen **Ústav pro vědecký výzkum uhlí** (1927–1958), v němž se vědci zabývali převážně chemií uhlí a chemickým zpracováním tuhých paliv, zakladatelem a prvním ředitelem byl Dr. Hans Tropsch, spoluautor známé Fischer-Tropschovy syntézy tekutých paliv z uhlí.

Sídlem ústavu se stala budova bývalé **Vydrovy továrny poživatin** v Praze – Libni, kterou Ústav pro vědecký výzkum uhlí koupil v r. 1928 a postupně budovu upravil pro svoje účely.

Bývalým majitelem továrny byl továrník a výzkumník pan **František Vydra** (*1869 - † 1921).

V r. **1895** založil továrnu na výrobu cikorky. Po neúspěchu zaviněném výrobní chybou potom podle vzoru Kathreinovy kávy sladové začal vyrábět jako první u nás kávu žitnou.

V roce **1898** přestěhoval závod do Prahy do starého cukrovaru v Libni na Rokosce a výrobu rozšiřoval postupně na obor poživatin a pochutin vůbec (byly to např. šumící bonbony, potom různé polévkové konzervy, ovocné šťávy, oplatky, prášky do pečiva, dětská moučka, hořčice aj).

V letech 1909-1912 byla továrna úplně přestavěna a značně rozšířena. Za války a v prvních letech po ní se František Vydra zabýval pokusy s karamelizací sladu (bez vzniku hořkých a trpkých látek) k výrobě tmavých piv. Výsledkem jeho úsilí byl sladový preparát, jemuž dal jméno *Maltovin* a jenž se osvědčil i v praktických zkouškách v několika pivovarech.

Po r. 1948 byl ústav přejmenován na **Státní ústav paliv**.

V roce **1958** byl založen **Hornický ústav Československé akademie věd**, který sestával z několika oddělení původně působících v Státním ústavu paliv (úpravnictví, chemie kaustobiolitů, briketování, analytická chemie) a nově vzniklých oddělení geomechaniky, důlního větrání, hydrauliky podzemních vod a radioizotopů.

Hornický ústav řešil jednotlivé aktuální problémy v oblasti geověd a chemie dobývaných surovin (zejména uhlí)

multidisciplinárním přístupem a syntézou výsledků. Záslouhou ústavu se poprvé v tehdejší Československu rozvinuly báňské vědy na světovou úroveň (k výrazným osobnostem té doby patřil např. František Špetl, mezinárodně uznávaný odborník v oboru úpravnictví).

V 70. letech 20.století prošel Hornický ústav zásadními organizačními změnami. V souvislosti s velkými důlními neštěstími v Ostravsko-karvinském revíru, významem a potřebami báňského průmyslu byla v roce 1978 založena pobočka Hornického ústavu v Ostravě, z které později vznikl dnešní **Ústav geoniky AV ČR**, v. v. i., v roce **1979** byl Hornický ústav spojen s **Geologickým ústavem ČSAV** pod novým názvem **Ústav geologie a geotechniky ČSAV** (1979–1989). Toto sloučení odborníci nevnímali jako přínosné a v návaznosti na politické změny v roce 1989 byl ústav opět rozdělen na dva samostatné ústavy, přičemž nástupcem Hornického ústavu se stal **Ústav geotechniky ČSAV** (1989–1992).

Takto konstituovaná instituce byla v roce 1990 opět rozdělena na **Ústav geotechniky ČSAV** a **Geologický ústav ČSAV**.

Devadesátá léta s rozsáhlými komplexními změnami souvisejícími rovněž s oblastí těžby surovin a jejich zpracováním vyvolala nutnost postupných změn v orientaci výzkumu, která nově zdůrazňovala i ochranu životního prostředí. V roce 1992, kdy vznikla Akademie věd České republiky, byl ústav přejmenován na **Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR**.

Ten dnes představuje moderně vybavené vědecké pracoviště. V šesti vědeckých odděleních se řeší otázky spojené zejména s rozvíjením nových metodických postupů, jsou zaměřené na výzkum týkající se jak přirozených hornin a horninového prostředí zemské kůry, tak i uměle vytvořených geomateriálů:

- odd. geochemie
- odd. chemie polymerů
- odd. kompozitních a uhlíkových materiálů
- odd. geodynamiky
- odd. inženýrské geologie a geofaktorů
- odd. seismologie

Ústav se podílí na školení doktorandů a vedení jejich disertačních prací v oborech aplikovaná geologie, fyzika a geofyzika, energetické a chemické zpracování paliv, chemie a technologie anorganických materiálů.

Vydává také časopis **Acta geodynamica et geomaterialia**, který vycházel dříve pod názvem **Acta Montana** a v minulosti jako Zprávy Hornického ústavu).